

Järjestöt arjen hyvinvoinnin ja turvallisuuden mahdollistajina

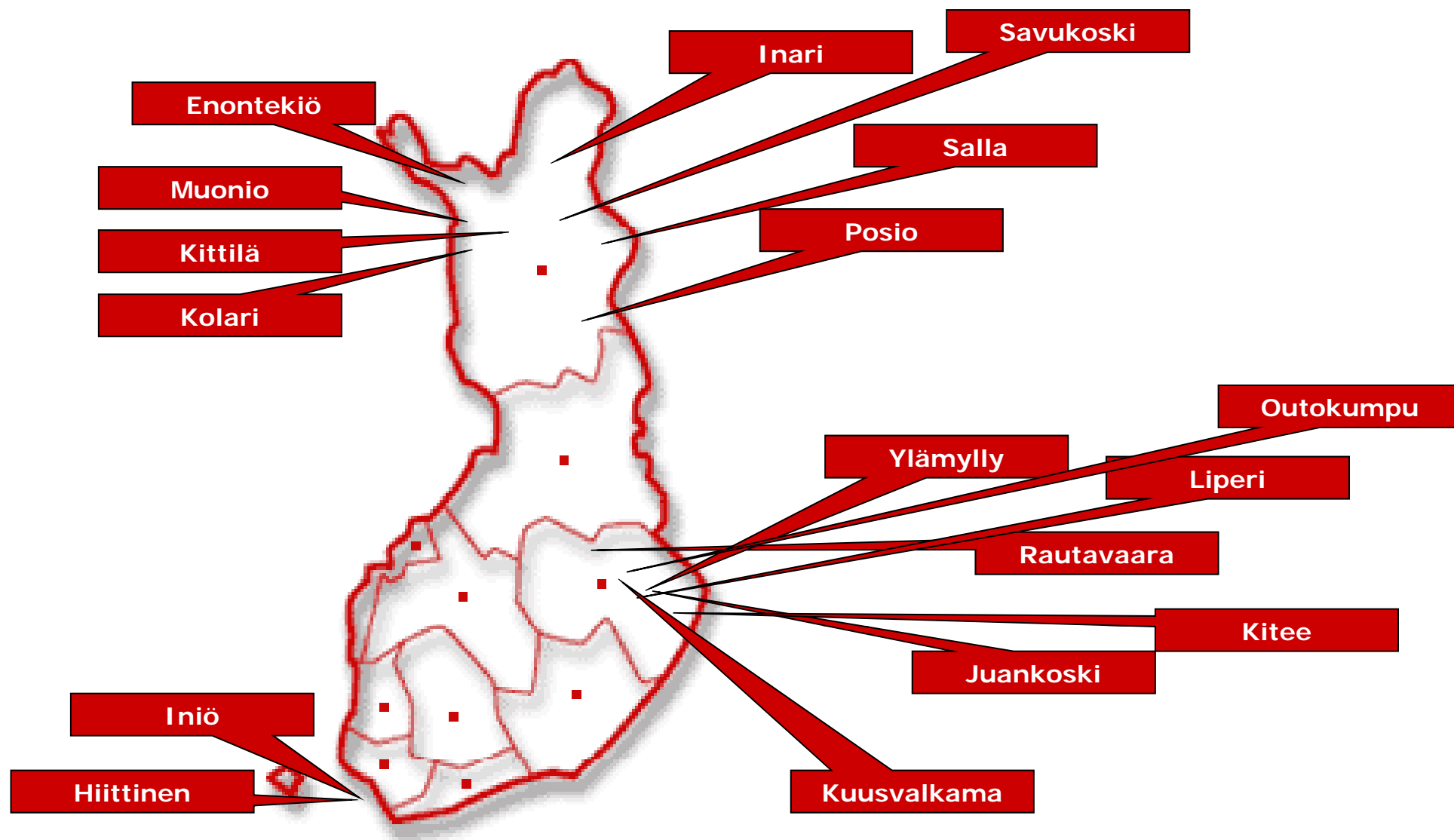

Sosiaali- ja terveystieteiden päivät Helsinki 20-21.4.2010

Ehyt- projekti

- **Elämisen arvoista hyvinvointia ja turvallisuutta** projektia on toteutettu Ray:n tuella vuosina 2007-2010. Mukana projektissa on ollut kolme Punaisen Ristin piiriä ja 17 osastoa.
- Projektin tarkoituksena on ollut parantaa ihmisten hyvinvointia ja turvallisuutta sekä omaehtoista selviytymistä vapaaehtoistuella harvaan asutuilla alueilla.
- Lisätä järjestöjen keskinäistä sekä järjestöjen ja viranomaisten yhteistyötä ihmisten arjen turvaamisessa.
- Projekti on linkittynyt aktiivisesti sisäasiainministeriön laatimaan ja hallituksen hyväksymään sisäisen turvallisuuden ohjelmaan sekä kuntien turvallisuussuunnitteluun.

Projektissa mukana olleet osastot

Mitä on tehty

- Projektissa on kehitetty vapaaehtoistoiminnan malleja, mitkä pohjautuvat poikkitoiminnalliseen ja -hallinnolliseen yhteistyöhön eri viranomaisten, järjestöjen ja kyläyhdistysten kanssa.
- Toimintamallien perustana on paikallisen tarpeen arviointi ja yhteiset sopimukset.
- Projektissa toteutetun tutkimus arvioi projektin onnistumista. Sekä loi mallin vapaaehtoistoiminnan vaikutusten arviointiin.
- Lisäksi projektissa on kehitetty kokeilumalli Punaisen Ristin osastoille, millä tullaan keräämään vapaaehtoisten havaintoja sekä kokemuksia heidän asuinympäristössä tapahtuneista hyvinvoinnin ja turvallisuuden muutoksista. Mallin avulla kerätään tietoa Punaisen Ristin ja muiden järjestöjen toiminnan suunnittelun pohjaksi sekä viranomaisten varautumisen tueksi mm. Artu-ohjelmaan.

Näkökulmat

Projektissa tuotoksissa on kaksi keskeistä näkökulmaa

- Arjen hyvinvointi ja turvallisuus
- Harvaan asuttu alue

Näkökulma toiminnan kehittämiseen

Arjen hyvinvointi ja turvallisuus

Vapaaehtois-
ten omat
havainnot

Kunnan
riskianalyysit
ja selvitykset

Kunnan
turvallisuu-
sunnitelmat

Järjestön
omat
resurssit

Järjestön
omat
linjaukset

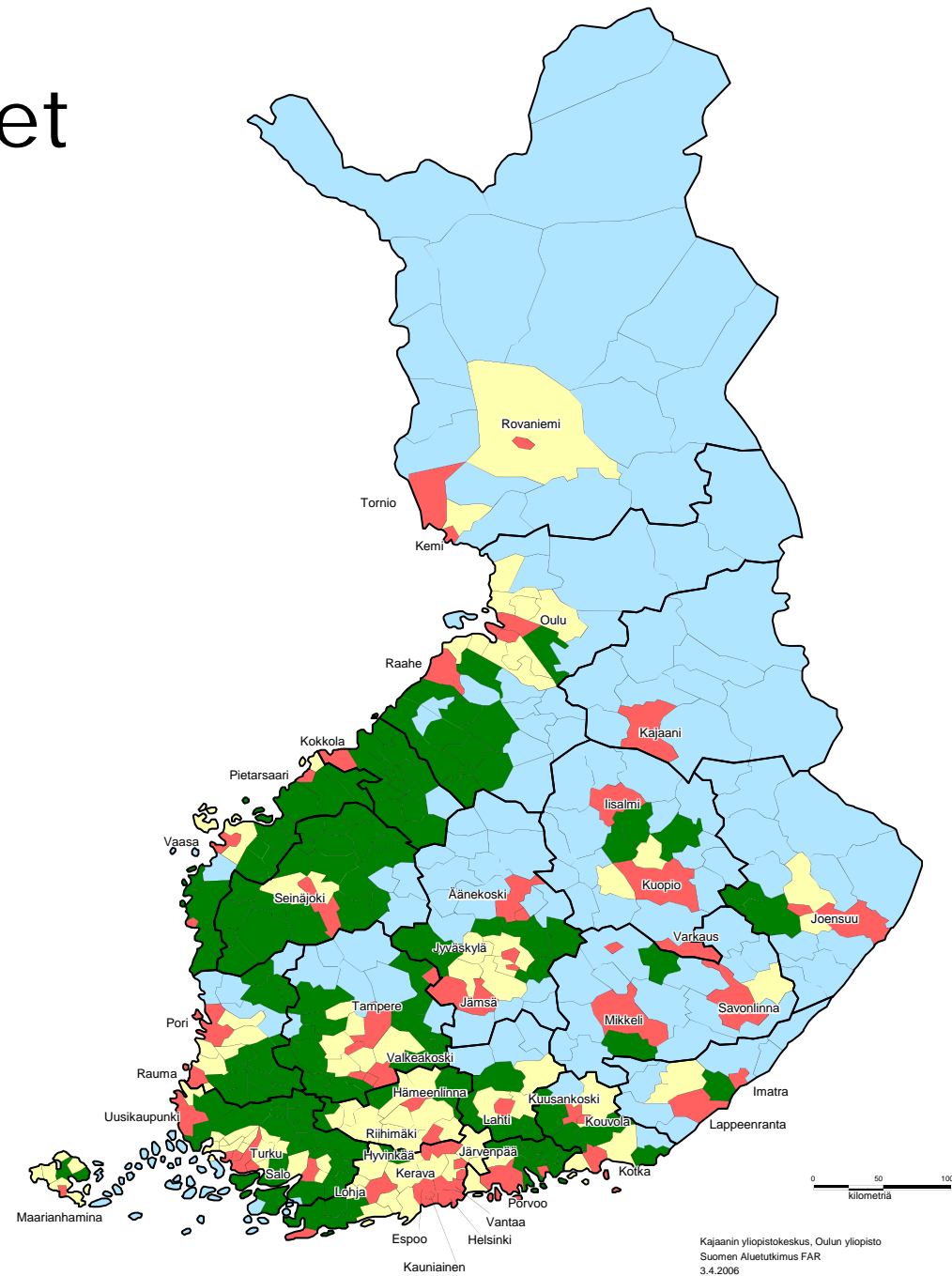
Kunnan ei-
strategiat

Alueen muut
toimijat

Toiminnan
suunnittelu

Harvaan asutut alueet

- Kaupunkialueet 58 kuntaa
- Kaupunkien läheinen maaseutu 89 kuntaa
- Ydinmaaseutu 142 kuntaa
- Harvaan asuttu maaseutu 143 kuntaa

Elämä käy haasteellisemmaksi

- Projektissa toteutetun kyselyn perusteella hankealueilla on tapahtunut projektin aikana kielteistä muutosta asukkaille hyvinvointia ja turvallisuutta tuottavissa julkisen sektorin palveluissa, etenkin terveys-, poliisi- vanhusten- ja liikennepalveluissa.
- Työllisyystilanne on heikentynyt. Välimatkat julkisiin palveluihin ovat pidentyneet ja siten heikentäneet palveluiden saatavuutta sekä riittävyttä. Myös huonosisuus ja syrjäytyminen on lisääntynyt.

Tästä kaikesta huolimatta

Elämän todellisuus ei kuitenkaan tottele tilastoja , vaan kylät uudistuvat ja muuttuvat muutoksen mukana. Elämän laatua, paikallisia siteitä, turvallista ympäristöä ja luonnon merkitystä ei tilastoida, vaikka ne ovat keskeisiä arkea kannattavia tekijöitä.

(Anneli Pohjola 2007)

- **Kylistä on muodostumassa pienin toiminnallinen yksikkö**
- **Yhteistyö ja yhdessä tekeminen entistä oleellisempää**

Omassa kodissa on turvallista olla

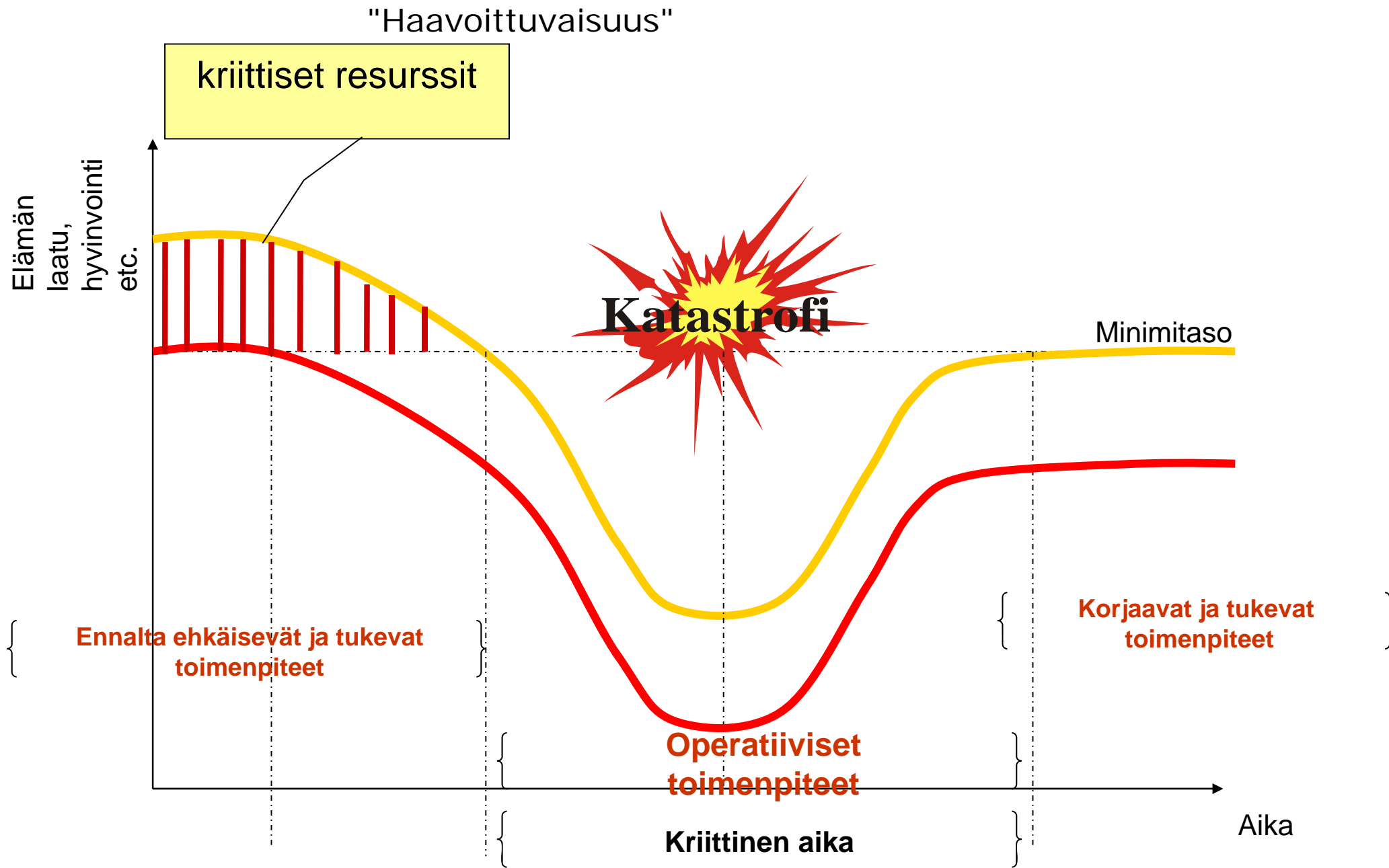
- Kuitenkaan harvaan asuttujen seutujen tilanne ei ole muuttunut yksinomaan aiempaa huonompaan suuntaan. Kyselyn tulosten perusteella ihmiset ovat tyytyväisimpiä omaan lähipiiriinsä liittyviin hyvinvointia ja turvallisuutta tuottaviin asioihin kuten kotiympäristön turvallisuuteen, henkiseen ja fyysiseen vireyteensä sekä ympäristön välittämiseen lähimmäisistä ja suvaitsevaisuuteen.
- *Ihmisten arkiturvallisuuden ja jokapäiväiseen hyvinvointiin liittyvien asioiden koetaan siten olevan hyviä, vaikka ympärillä onkin tapahtunut negatiivista kehitystä palveluiden etäännyessä niiden käyttäjistä ja saavutettavuuden vaikeutuessa.*

Hyvinvointia ja
turvallisuutta

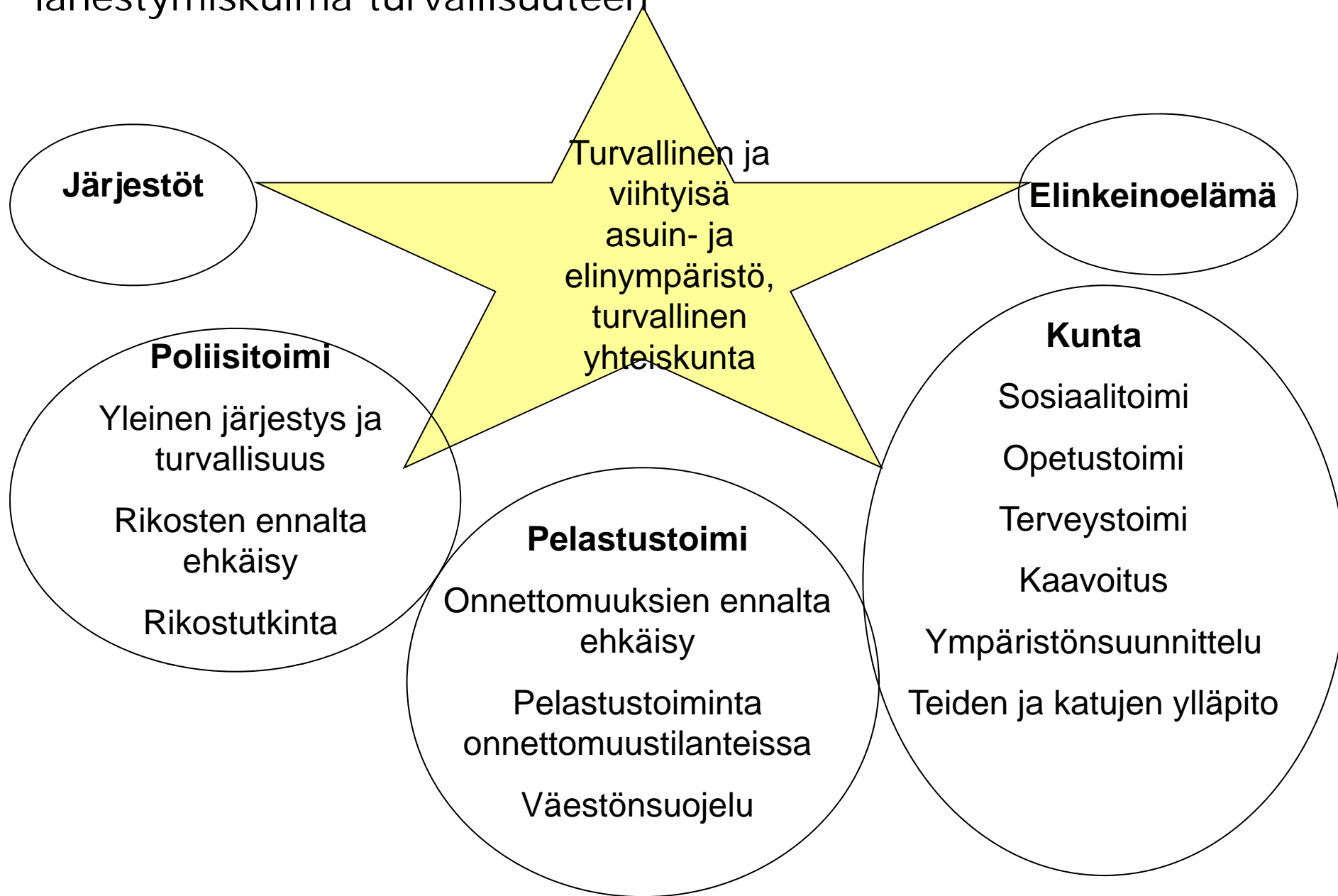
Järjestöjen rooli ja merkitys

Turvallisuustyöstä

- **Käytännön turvallisuustyö on etupainotteista,** ennaltaehkäisevää toimintaa onnettomuus- ja vaaratilanteiden, vahinkojen ja rikollisen toiminnan torjumiseksi sekä toimintavalmiuksien luomiseksi näiden tilanteiden varalta.
- **Käytännön turvallisuustyö on osa kunnan kaikkien toimialojen työtä.** Jokaisella toimialalla on sen luonteesta johtuvia erityispiirteitä, jotka vaikuttavat siihen, miten käytännössä turvallisuustyötä tehdään.
- **Turvallisuustyö on myös yhteistyötä kunnan ja kunnan ulkopuolisten organisaatioiden kuten esimerkiksi seurakunnan, poliisin, tieviranomaisten, alueellisen pelastustoimen, yksityisten yritysten, työsuojelupiirien ja lukuisten järjestöjen kanssa.**

Eri toimijoilla erilainen lähestymiskulma turvallisuuteen

Turvallisuus harvaan asutuilla alueilla

Tilanneraportti 2009

- **Vapaaehtoisen järjestötoiminnan** merkitys harvaan asutuilla alueilla on erityisen suuri onnettomuus-, tapaturma ja muissa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa.
- **Useilla järjestöillä, kuten pelastusalan sekä sosiaali- ja terveysalan järjestöillä ja vapaaehtoisella pelastuspalvelulla, on suuri merkitys harvaan asuttujen alueiden hyvinvoinnille ja turvallisuudelle.**
- **Myös kylätoiminnan merkitys korostuu** harvaan asutuilla alueilla niin sosiaalisen turvallisuuden kuin myös fyysisen turvallisuuden ylläpitämisessä.
- **Järjestöjen toiminnassa painottuu entistä enemmän ennalta estävä työ.** Tästä voidaan mainita esimerkkinä Suomen Punaisen Ristin toteuttama Ehyt-hanke, jossa ennalta ehkäistään syrjäytymistä ja sitä kautta turvallisuusongelmien syntymistä.

Järjestöjen tehtävät (esimerkkinä SPR)

- Arjen hyvinvoinnin ja turvallisuuden lisääminen
Punaisen Ristin osaston turvallisuustyö on oman alueen asukkaiden arjen hyvinvoinnin, selviytymisen ja turvallisuuden tukemista vapaaehtoistoiminnan keinoin yhteistyössä eri viranomaisten ja muiden järjestöjen kanssa.
- Hälytystehtävät
Osaston valmiussuunnitelmassa tarkennetaan ja kehitetään osaston valmiutta toimia operatiivisissa auttamistilanteissa vapaaehtoistoiminnan keinoin viranomaisten tukena.

Moniulotteinen yhteistyö

- Projektin yksi tärkeä tulos on monialaisen ja poikkitoiminnallisen yhteistyön merkityksen oivaltaminen niin paikallisella, alueellisella kuin valtakunnallisellakin tasolla.
- Tämä yhteistyö on auttanut katsomisen asioita uudesta näkökulmasta

Ehyt tutkimuksen mukaan

- Ehyt-hanke on toiminut hyvänä oven avaajana järjestöjen ja viranomaisten välisen yhteistyön tiivistämiselle sisäisessä turvallisuudessa sekä paikallistasolla että valtakunnallisesti.
- Ehyt hankkeella on ollut uudenlaisen ajattelutavan eli hyvinvoinnin ja turvallisuuden yhdistävän lähestymis- ja toimintatavan takia haasteita etenemisessä monilla tasoilla.
- Suomessa on kasvavasti tarvetta poikkihallinnollisesti suunnitellulle ja toteuttavalle toiminnalle sekä uusille yhteistyönä toteuttaville kansalaisten hyvinvointia ja turvallisuutta edistäville toimintamuodoille. Onkin toivottava, ettei vastaveto vetäisi ovea enää kiinni, vaan se olisi raottumisen jälkeen vaikea sulkea.

Yhdessä tekeminen

Tietämyksen
lisäämistä
toisten
tavoitteista

Yhteisen
arvopohjan
löytämistä

**Ihmisen
hyvinvoinnin,
selviytymisen ja
turvallisuuden
lisääminen**

Samaan
suuntaan
kulkemisen
oivaltamista

Erilaisuuden
hyväksymistä
ja sietämistä

Pitkäjännitteistä
ja
johdonmukaista
toimintaa

Tasavertaisena
toimijana
kuulluksi
tulemista ja
todeksi ottamista

Luottamusta
ja avoimuutta

Yhteistyöstä
sopimista

Yksin voimme
vähän.
Yhdessä
teemme ihmeitä

Hyvinvointia ja
turvallisuutta

**Valtakunnallisia ja alueellisia
esimerkkejä yhteistyöstä**

Projekteista prosessiksi

- Hankkeet suunnitelmallisen kehittämisen työkaluina

TEM
Suomen matkailu-
strategia

STM
Sosiaali- ja terveys-
ministeriön ohjelmat

SM
Sisäisen turvallisuuden
ohjelma

MMM / YTR
Maaseutupoliittiset
ohjelmat

KILPAILUKYKY
Matkailualan
turvallisuuspassi-
työryhmä

KILPAILUKYKY
Lapin matkailun
turvallisuusjärjestelmä
-hanke
RAMK
ELY-keskus

ARJEN TURVA
Maaseudun arjen
turvaverkosto -hanke
Lapin aluehallintovirasto
MMM / YTR

ARJEN TURVA
Alkoholiohjelma
Lapin AVI
STM

VALMIUS
Tunturipelastus-
seminaari
SPR / VAPEPA
Lapin AVI

ARJEN TURVA
Arjen turvaa kylissä
-hanke
Lapin yliopisto
MMM / YTR

KILPAILUKYKY
LATU-hanke
Lapin maaseudun
tulevaisuus muutos-
joustavassa
yritystoiminnassa
MTT / Elomaa
ELY-keskus /
Maaseuturahasto

ARJEN TURVA
Mennään kylään
-hanke
Lapin liitto
Maakunnan
kehittämisrahasto

ARJEN TURVA
Lapin järjestö-
toiminnan
kehittämis-
rakenne
Lapin sosiaali- ja
terveysturva-
yhdistys ry
RAY

ARJEN TURVA
Taatusti turvassa
huolehtiva
kyläyhteisö
-hanke
POSKE
ELY-keskus /
Maaseuturahasto

ARJEN TURVA
Kylä auttaa ja
välittää kriisissä
-hanke
Suomen
kylätoiminta ry
RAY

ARJEN TURVA
Kyläpalvelut
arjen turvana
-hanke
Ylä-Kemijoen
aluelautakunta
ELY-keskus

ARJEN TURVA
YRTES-hanke
RAMK
ESR

Esimerkki yhteistyöstä

VaPepa järjestöt

Järjestöseminaarit

- Sisäasiainministeriö ja Suomen Punainen Ristin Ehyt-projekti ovat yhteistyössä järjestäneet kolme järjestöille suunnattua koulutuspäivää syksyllä 2009.
- Koulutuspäivillä on esitelty paikallista turvallisuussuunnittelua toimintamallina sekä aluehallinnon ja kunnan välistä yhteistyötä turvallisuussuunnittelussa.
- Koulutuspäivät on pidetty Rovaniemellä, Joensuussa ja Turussa.

Artu ja järjestöt

- Artu on väline paikallisen turvallisuussuunnittelun kehittämiseen, seurantaan ja arviointiin.
- Se on sm:n toimeksiannosta vtt:n kehittämä internetpohjainen ohjelma jolla kerätään yhteiseen tietokantaan sellaisia uhkatekijöitä, jotka vaativat hallintorajat ylittävää yhteistyötä viranomaisten välillä.
- Artua hallinnoi poliisi.

Artu ja järjestöt

- Suomen Punainen Risti pilotoi Artu- ohjelman soveltuvuutta järjestöille.
- Kolme pilotti aluetta Turku, Päijät-Häme ja Lappi
- Tavoitteena saada kokemuksia siitä, miten järjestöt voivat hyödyntää Artua omissa suunnitelmissaan ja siirtää omia havaintoja viranomaisten käyttöön

Suosituksset järjestöjen osallistumisesta paikalliseen turvallisuustyöhön

- Sisäasiainministeriö on asetti 28.8.2009 työryhmän laatimaan suosituksen järjestöjen osallistumisesta paikalliseen turvallisuussuunnitteluun ja käytännön toimista tämän varmistamiseksi.
- Suositus on apuväline järjestöjen ottamiseksi konkreettisemmin mukaan paikalliseen turvallisuustyöhön.

Suosituksen tavoitteet

- Miten järjestöjen osallistuminen kuntien turvallisuussuunnitteluun ja –työhön voidaan käytännössä toteuttaa
- Herätellä "nukkuvia" kuntia laatimaan suosituksen mukainen, paikallinen turvallisuussuunnitelma
- Antaa järjestöille tietoa siitä, kuinka osallistua paikalliseen turvallisuustyöhön ja erityisesti paikallisesti tehtävään turvallisuussuunnitteluun.
- Työkirja julkaistaan sisäasiainministeriön sivuilla 27.4.

Nähä se vähä

Mie en lie
ollut sen kummempi muita,
kukaties kattelin, nuita
mitä kattelin, toisin.
Siinä mielessä kattelin, että
niistä muka jottain uutta loisin,
että ikkäänku tulis sitä kautta tie
minusta sinhun, ja taikka
jottain virikettä,
saatiska vaikka
ihan tapa nähä,
mitä tosishan on, se vähä

(Jorma Etto Reidan Särestöniemen muistolle)

Kiitos!

Veli-Matti Ahtiainen
projektikoordinaattori

Punainen Risti

Kotimaan valmius

veli-matti.ahtiainen@punainenristi.fi

0400-309 217